

In gesprek met onderzoeker ... Chantal Van Audenhove

In gesprek met onderzoeker ... Chantal Van Audenhove

Velen zullen haar naam al tegengekomen zijn als auteur of co-auteur van onderzoeksrapporten over verschillende aspecten van het Vlaamse zorglandschap. Prof. Dr. Chantal Van Audenhove is dan ook al sinds 1992 werkzaam bij LUCAS KU Leuven, eerst als projectleider, vanaf 1996 als directeur. Daarnaast is ze als buitengewoon hoogleraar verbonden aan het Academisch Centrum voor Huisartsgeneeskunde. Het eerste thema waarop ze bij LUCAS werkte was dementie, en dat is nog steeds één van haar werkthema's.

Werkgroep dementie

Het begon allemaal in 1992 met een interne werkgroep rond dementie onder leiding van prof. Frans Lammertyn. Op basis van onderzoek werden een aantal standpunten en kritische bedenkingen geformuleerd. Dat leidde in 1995 tot de publicatie *De zorg voor dementerende ouderen in Vlaanderen*. Dat is zowat de eerste Vlaamse publicatie die specifiek inging op zorg en begeleiding voor personen met dementie.

De publicatie beschrijft de toenmalige dementiezorg in Vlaanderen en eindigt met 8 beleidsaanbevelingen. Bijna twintig jaar later is duidelijk dat er veel vooruitgang geboekt is. Dat gaat veel verder dan het hanteren van andere termen: nu spreken we van personen met dementie, eerder dan dementerende ouderen. Dementie staat nu meer dan toen op de maatschappelijke en politieke agenda, zorgprofessionals hebben meer kennis over dementie, de residentiële en thuiszorg is meer gefocust op kwaliteit en last but not least dementie is meer bespreekbaar geworden in de samenleving. Toch blijven de meeste aanbevelingen van toen, ook vandaag nog grote uitdagingen.

Mantelzorg

De publicatie uit 1995 was de start van praktijk- en beleidsgericht onderzoek naar de zorg voor personen met dementie, zowel voor LUCAS als voor de overheid en organisaties zoals de Koning Boudewijnstichting. LUCAS zoomde sedertdien in op vele subthema's die met de problematiek te maken hebben. De mantelzorg voor mensen met dementie is alvast zo'n thema. Er mag dan al veel aandacht gaan naar professionals in de zorg, zonder mantelzorg door partners en naasten is er geen goede zorgomgeving mogelijk. Die mantelzorg mag echter geen probleem op zich worden, daarom is aandacht voor zorglast en veerkracht nodig. In 2002 promoveerde Nele Spruytte op onderzoek naar de overgang van thuis naar een tehuis en over de relatiekwaliteit bij partners en personen met dementie. Chantal Van Audenhove was promotor van dit proefschrift. Het thema blijft ook nu nog actueel, zeker gelet op de ingezette vermaatschappelijking in de zorg.

Psycho-educatie

LUCAS deed zeer veel onderzoek over goede psychosociale begeleiding bij dementie. Denken we maar aan het onderzoek over de thuisbegeleiding, dementia care mapping, omgevingsinterventies. Enkele weken geleden is er net een onderzoek afgerond over het psycho-educatie op initiatief van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de Vlaamse Alzheimer Liga. Dit initiatief wordt in september op de werelddag dementie voorgesteld. De onderzoekers zullen op dit thema verder kunnen werken dankzij het door minister Lieten eerder dit jaar opgerichte VIND: Vlaamse Impulsfinanciering voor Netwerken Dementieonderzoek (De Standaard, 25-2-2014).

Kleinschalig genormaliseerd wonen

Een ander thema binnen de zorg voor personen met dementie dat door Van Audenhove en haar collega's gerealiseerd werd, handelt over het kleinschalig genormaliseerd wonen. Nadat Huis Perrekes en de Bijster er als pioniers mee aan de slag gingen, was een evaluatie en wetenschappelijke onderbouwing nodig. Opnieuw leidde het tot een aantal spraakmakende publicaties die directies nog altijd inspireren tot het omvormen naar een meer genormaliseerde leefomgeving.

Architectuur

De LUCAS-thema's zijn continu gericht op innovatie, op vooruit kijken. Aansluitend op actuele noden en met een strategische visie, wordt steeds ingezet op nieuwe vragen en concepten die op de praktijk en het beleid een beetje vooruit lopen. Dat deden ze eerder met dementiezorg, mantelzorg en kleinschalig genormaliseerd wonen. Ook het

In gesprek met onderzoeker ... Chantal Van Audenhove

onderzoek over de invloed van de materiële omgeving op het functioneren en welbevinden van personen met dementie startte reeds in de jaren 90 met een publicatie over het juiste midden tussen “autonomie en geborgenheid”. Vandaag loopt deze onderzoekslijn verder onder meer in samenwerking met prof. Ann Heylighen van het departement architectuur (KU Leuven). Op basis van een onderzoek over de impact van fysieke omgevingsfactoren op nachtelijke onrust wil LUCAS in de nabije toekomst een draaiboek maken, een checklist van elementen waarmee mantelzorgers aan de slag kunnen om persoonlijke oplossingen te zoeken.

Vroegtijdige zorgplanning

Een ander thema dat al vele jaren op belangstelling kon rekenen van Chantal Van Audenhove en haar team is de communicatie met personen met dementie. Begrippen als onderhandelde zorg en kiezen in overleg zijn essentieel voor persoonsgerichte zorg. Ook praten over het levenseinde hoort daar bij, hoe ongemakkelijk dat ook blijft voor zowel personen met dementie, hun naasten en zorgverleners. In de context van dementie is het juist zeer belangrijk dat er op tijd over kan gepraat worden. In het Flieece project, onder leiding van prof. Luc Deliëns (VUB), werkt het LUCAS team aan interventies die bijdragen tot een sterkere communicatie op het vlak van vroegtijdige zorgplanning.

Meter Vlaamse Alzheimer Liga

Afgelopen jaar werd Chantal Van Audenhove meter van de Vlaamse Alzheimer Liga, in opvolging van Christine Van Broeckhoven. Natuurlijk zal dat leiden tot andere accenten. Waar Van Broeckhoven dementie vooral benadert vanuit het perspectief van de moleculaire genetica, doet Van Audenhove dat vanuit de zorgorganisatie. Maar er zijn ook gelijkenissen. Zo zal Van Audenhove zich ook beleidsmatig sterk inzetten voor goede dementiezorg, zowel via LUCAS als vanuit haar lidmaatschap van de Strategische Adviesraad Welzijn, Gezondheid en Gezin. Op de werelddag dementie van dit jaar, zaterdag 20 september, spreekt Chantal Van Audenhove over mantelzorg. Meer info op www.alzheimerliga.be.

LUCAS

LUCAS is het interdisciplinair Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy van de KU Leuven dat in 2014 het 25-jarig bestaan viert. Er werken op dit moment 35 mensen waaronder Prof.dr. Anja Declercq en dr. Nele Spruytte, beiden ook met een rijk palmares aan onderzoek over de zorg voor personen met dementie. Werken binnen LUCAS, op het snijvlak van wetenschap en praktijk, continu op zoek naar geëngageerde partners die op dezelfde golflengte zitten, blijft spannend. Dat veel concepten en ideeën die Van Audenhove en haar team gelanceerd hebben daadwerkelijk voet aan de grond krijgen in beleid en praktijk geeft energie!

Referenties:

- Van Audenhove, C., & Lammertyn, F. (1995). *De zorg voor dementerende ouderen in Vlaanderen*. Leuven/Amersfoort: Acco.
- Van Audenhove, C., Opdebeek, S., & Lammertyn, F. (2000). *De informele zorg en haar randvoorwaarden*. Leuven: Acco.
- Van Audenhove, C., Declercq, A., de Coster, I., Spruytte, N., Molenberghs, C., & Van den Heuvel, B. (2003). *Kleinschalig genormaliseerd wonen voor personen met dementie*. Antwerpen: Garant.
- Van Audenhove, C., & Declercq, A. (2007). De mantelzorg. Over zorglast, veerkracht en het belang van een goede relatie *Welzijnsgids* (pp. Afl. 65, 61-18).
- Van Audenhove, C., & Spruytte, N. (2009). *De zorg voor personen met dementie: perspectieven en uitdagingen*. Brussel Koning Boudewijnstichting.
- Van Steenwinkel, I., Van Audenhove, C., & Heylighen, A. (2014). Mary's Little Worlds. Changing Person-Space Relationships when Living with Dementia. *Qualitative Health Research*, 24(8), 1023-1032.
- De Standaard, 25 februari 2014, *Toppers werken samen tegen dementie*, p. 14

De artikelen kunnen gratis digitaal opgevraagd worden via doc@dementie.be.

Opgetekend door Jan Steyaert, augustus 2014
jan.steyaert@dementie.be

